

בהמה מסוכנת

אפיקי ים חלק ב סימן יד

קאמר, ולמיש יהי' להלכה דלא כהטו"א ז"ל, ושלא כדרך אכילה לא מקרי אוכל נמש:

ולכאורה יש להביא רא"י להטו"א ז"ל, דגם אכילה שלא כדרכה בכלל דאך אשר יאכל לכל נפש הוא, והוא, מטוגא דידן דמריך לריח דליל הואיל, ממשנתנו דבהמה מסוכנת לא ישחוט אלא אם יש שהות לאכול ממנה כוית צלי, יכול לאכול אע"ג דלא בעי למיכל, בשלמא לדידי דאמרי הואיל, הואיל ואי בעי למיכל מצי אכיל משויה ישחוט, אלא לרידך דאמרת לא אנרינן הואיל אמאי ישחוט, ופרשיי ז"ל אמאי שחט הא לא צריך למיכל שכבר אכל, איך משום הפסד ממונו, ומשום הפסד ממונו שרינן איטורא דאוריין, איך אין משום הפסד ממונו גמר בלבו לאכול כוית, ואיך לכוית בשר בלא שחיטה, ופרשיי ז"ל, משום הפסד ממונו ויודע הוא שאינו מותר בלא אכילה, גמר בלבו לאנס את עצמו ולעביר על דעתו ולאכול כוית וכו' עכ"ל, והרי מפורש הוא (יומא דף ט' ע"ב) דאכילה גסה לאו אכילה היא בחרומה וביוה"כ, וכחב הרמב"ם ז"ל פרק ב' מה' שביחא עשור ה"ו, האוכל יותר על שובעו פטור, כמו שאכל אוכלין שאינן ראויין לאכילה, שאע"פ שזה האוכל הי' ראוי לרעב, אינו ראוי לסי שבע כזה, ועי' בסל"מ בפרק הי' מיטוה"ת, ובשאנא סי' ע"ו העלה דביוה"כ חייב אף על אכילה שלא כדרך אכילה, ואפי"ה באכילה גסה פטור עיי"ש, חזו"נ דאוכל אכילה גסה גרע יותר מאכילה שלא כדרכה, ועי' בנוב"ת סי' קט"ו בזה, אם כן קשה טובא היאך מתירים לשחוט, על ידי שיאנס את עצמו לעבור על דעתו לאכול כוית, הלא בכה"ג בוראי אכילה גסה היא, ולא אכילה היא כלל בכל התור"כ, ובפרט אם נימא כמ"ש, דזהו באמת טעמי דח"ק דבעי כוית צלי דוקא, ולא סגי לי' בכוית חי כריע, משום דשלא כדרך אכילה היא, אם כן היאך סגי לדידי' באכילה גסה כו שיאנס את עצמו לאכול, ואין לך אכילה גסה יותר מזו, ועי' חוס' (פסחים דף קט"ו, ונויר דכ"ג), דהרי גוויי אכילה גסה איכא, אבל הכא סתמא קתני, ובכל אופן שיאנס אי"ע לאכול סגי, אף אם תהי' אכ"ג ממש, וע"כ כהטו"א ז"ל, דבכל גוויי אכילה סגי ביום טוב, אף דקשה בסברא, וגם ההכרח לו"ר בטעמי דח"ק, דלא סגי לי' בכוית חי טעמא אחרינא, ודלא כמ"ש, וצ"ע, יאולי י"ל קצת, *) דבאמת בכל אכילה שלא כדרכה, לכאורה הי' לנו לחייבו משום דאחשבה לאכילה, וזהו באמת טעמי דרי"ש בעלמא

דכ"ש

רכיש' למכות משום דאחשבה, וכחבו מרשיא ומהריב"ל ז"ל (שבועות דכ"ג:) דבשלא כריא גם כן חייב לרי"ש, והכל טעם דאחשבה' והדברים עתיקים ובע"כ צ"ל בטעמא דרבנן, משום דבטלה דעתו אצל כל אדם. וכדאמר בש"ס (פסחים דמ"ד, ומנחות דף ע"ו.) ועי' בחוס' נויר דל"ו: דפליגי על רש"י ז"ל, אכן במקום הפסד ממונו, דכולי עלמא גמי הו' עבדי הכי, לאנס עצמם לאכול כדי להציל ממונם שוב לא שייך לו"ר דבטלה דעתו אצל כל אדם, וסמילא מקריא אכילה ואחי שפיר, אבל מדברי חוס' ז"ל ושבת דצ"ב:) נראה דלא סיל סברא כו יעו"ש:

ומכבר אמרתי דלכאורה הני תרי דיני, מצינו אומר החכמה להם מקור נאמן ממשנתנו נביצה דכ"ה ע"א) בהמה מסוכנת לא ישחוט אלא אם כן יש שהות ביום לאכול ממנה כוית צלי, ר"ע אומר אפי' כוית חי מכית טבחתה, ובחוס' פסחים (דכ"ד: בד"ה פרט) כתבו דבשר חי הוי שלא כדרך אכילה, וכבר האריכו האחרונים בהא דאמרינן (מנחות דף צ"ט:) הבהלים אוכלים אותו כשהוא חי, הלא אכילת קדשים מ"ע, ואיך אכלו שלא כדרך אכילה, ועי' בתפא"י שם, עכ"פ למי זה יהי' סיוע גדול ומקור טהור, לדיני' דהטו"א ז"ל, דגם שלא כדרך אכילה מקרי אכילה ביום טוב, מדאמר ר"ע דמשום אכילת כוית חי מתירין לשחוט, אכן לעומת זה יתי' לנו הוכחה דלא כהטו"א ז"ל באידך דיני, לענין נחות מכוית. דמדדייקי ח"ק ורי"ע דוקא, אם יש שהות לאכול ממנה כוית, אם צלי ואם חי, עכ"פ מוכח דנחות מכוית לאו אכילה היא, ולולא דמסתמינא, הייתי אומר לענ"ד, די"ל דבזה פליגי באמת ח"ק ורי"ע, דמר מצריך דוקא שיהי' שהות לאכול כוית צלי, ולרי"ע סגי גם בכוית חי, וצריך להניח בפני פליגי, ובעניי לא מצאתי עוד לרבותינו הראשונים ז"ל, לבאר מחלוקת דח"ק ורי"ע, והי' אפ"ל, דבאמת פליגי בהאי דינא, אם שלא כדרך אכילה מקרי אכילה, לענין יום טוב, דח"ק ס"ל דלא היא אכילה, ולהכי בעינן דוקא כוית צלי, ורי"ע ס"ל דגם שלא כדרך אכילה מקרי אכילה, והרמב"ם ז"ל בפרק א' מהל' יום טוב פסק כח"ק. דבעינן שהות כדי אכילת כוית צלי, ובטור סימן תצ"ח כתב שהם דיכול לאכול כוית, ותמה בכ"י מ"ט לא ביאר כוית צלי, דמסתמא הלכתא כח"ק, וכ' דייל דכיון דאין דרך לאכול בשר חי, כל שאינו אומר חי בהריא, סתמא כפירשו דצלי

איתיביה בהמה המסוכנת לא ישחוט אלא כדי שיכול לאכול הימנה כזית צלי מבעוד יום יכול לאכול
אע"ג דלא בעי למיכל בשלמא לדידי דאמרי הואיל הואיל ואי בעי למיכל מצי אכיל משום הכי ישחוט
אלא לדידך דאמרת לא אמרינן הואיל אמאי ישחוט אמר ליה משום הפסד ממנו ומשום הפסד
ממנו שרינן איסורא דאורייתא אמר ליה אין משום הפסד ממנו גמר בלבו לאכול כזית ואי אפשר
לכזית בשר בלא שחיטה

רש"י שם

משום הפסד ממנו - ויודע הוא שאינו מותר בלא אכילה גמר בלבו לאנס את עצמו ולעבור על דעתו
ולאכול כזית והוא ליה כצריך לזית ב"ט ומשום ההוא זית בעיא למישחטיה לכולה דאי אפשר
לכזית בלא שחיטה אבל הכא דליכא למימר גמר בלבו לאנס עצמו משום הואיל לא שרינן איסורא
דאורייתא כיון דלא צריך למידי:

רמב"ן דברים ז ו

"ויבחר בכס" - מכל העמים, שתהיו אתם סגולה ונחלה לו, כי הבחירה בכל מקום - ברירה מן
האחרים.

ואמר הטעם: "כי מאהבת ה' אתכם בחר בכס", שראה אתכם ראויים להתאהב לפניו ונבחרים
לאהבה יותר מכל העמים. ולא הזכיר בזה טעם מן הבחירה, כי הנבחר לאוהב - היודע לסבול את
אוהבו בכל הבא עליו ממנו, וישראל ראויים לכך מכל עם, כמו שאמרו (ביצה כה, ב): "שלשה עזים
הם: ישראל באומות", כי יעמדו לו בנסיונות, (שמות רבה מב ט): "או יהודאי או צלוב".

נגה הראובני נק' ושיח במורשת ישראל עמ' 48

אחד האילנות המרשימים ביותר בכוח החיוניות שלהם הוא, ללא ספק,
הצלף (Capparis spinosa L.)

"שלשה עזין הן: ישראל באומות, כלב בחיות ותרגול
בעופות. ויש אומרים אף עז בבהמה דקה, ויש אומרים אף
צלף באילנות".
(ביצה כ"ה, ע"ב)

מה עזות ראו אבותינו בצלף לעומת שאר אילנות?

לא רבים הם האילנות המעזים פנים להיאחז במקומות כה רבים
ושונים זה מזה בתנאי הגידול שלהם: בהר ובשפלה, בעמק ובאיזור
החוף, במצוקי הסלעים ובמדבריות ואף בין אבני הכותל של בית
וחומה. ידועים שיחי צלף שעלו בכותלי בתים וסבלו קיצוצים וכריתות
מדי שנה בשנה. וראה: בכל פעם העלו מחדש ענפים, שגשגו והוציאו
פרח, אף עשו פרי. ומעל לכל אלה מרשימה במיוחד השתקמותו של
הצלף לאחר שריפה. דומה, שאין כמותו למהר ולהוציא מעיקרו ענפים
ירוקים-רעננים מבין הענפים המפוחמים, אשר עתה-זה אכלה אותם
האש.

אכן, בדין קנה לו הצלף את מקומו ברשימת העזים כ"עז באילנות" יחד

עם ישראל, אשר עקב תכונות ההישרדות שלו נחשב ל"עז באומות".